

Tjänsteskrivelse till kulturnämndenDatum:
2021-04-26Diarienummer:
KTN-2021-00300Handläggare:
Pia Sörås Staflin, Anna Röst

Yttrande över planprogram för Marielund utredningsområde

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende planprogram Marielund utredningsområde

Ärendet

Planprogrammet syftar till att upprätta riktlinjer för en långsiktigt hållbar utveckling i Marielund med hänsyn till klimat och områdets betydelse som natur- och rekreationsområde. Planprogrammet belyser en huvudstruktur som utgörs av tre alternativ eller etapper: MINI, LITEN och STOR. Kulturförvaltningen instämmer i planförslagets bedömning att det är angeläget med ett övergripande program som motverkar en framtida fragmentering av kulturmiljön genom enskilda bygglov och mindre, ej samordnade detaljplaner. Kulturförvaltningen har inget att invända mot planförslaget, men vill poängtera att ur kulturarvsperspektiv i strikt bevarandemässig mening är utbyggnad enligt alternativet MINI att föredra. Om endast MINI ska genomföras bör nya områdesbestämmelser för hela planområdet ersätta de äldre områdesbestämmelserna för att motverka ovarsamma avstyckningar och bebyggelsestillägg. Utbyggnad enligt alternativ LITEN eller STOR medför påverkan på landskapsbilden samtidigt som fler får möjlighet att bo i och besöka ett område präglad av kulturarv med höga upplevelsevärden. Den bevarandemässiga bristen kan bedömas vägas upp av en ökad tillgänglighet. Planförslaget bör understryka att kommande detaljplaner utformas med stärkt skydd för de särskilt värdefulla kulturmiljöerna i området och att särskilda antikvariska förundersökningar och konsekvensanalyser görs.

Beredning

Ärendet är berett av kulturförvaltningen med hjälp av Anna Röst, konsult kulturarv.

Föredragning

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på planprogram för Marielund utredningsområde i samrådsskede 15 april -27 maj 2021.

Planprogrammet syftar till att upprätta riktlinjer för en långsiktigt hållbar utveckling i Marielund med hänsyn till klimat och områdets betydelse som natur- och rekreationsområde. Planprogrammet belyser en huvudstruktur som utgörs av tre alternativ eller etapper: MINI, LITEN och STOR.

MINI omfattar 35-40 nya bostäder, LITEN omfattar 340-400 nya bostäder och STOR omfattar 480-530 nya bostäder. Alternativ/etapp MINI avser endast enbostadshus och en ny förskola. De mer omfattande alternativen/etapperna LITEN och STOR medför en bebyggelseutveckling med blandad bebyggelsebild: friliggande enbostadshus, radhus och småskaliga flerbostadshus samt skola, förskola och verksamheter/service. Dessa två alternativ medför också en ny karaktär på områdets infrastruktur då kapaciteten i vägnät m m behöver förnyas och utökas.

Planområdets nuvarande karaktär utgörs främst av sommarhusbebyggelse från förra sekelskiftet invid sjön Trehörningen i Funbo socken. Bebyggelsebildens präglas av glest belägna paradvillor i nationalromantisk och jugendstil på strandtomter samt Marielunds gård med tillhörande arbetarbostäder. Genom området går Lennabanan, som togs i bruk 1876 för transporter till och från Länna bruk, och dessutom möjliggjorde utbyggnaden av sommarnöjena vid Trehörningen. Området är ett omtyckt besöksmål. Bebyggelsen är idag reglerad genom områdesbestämmelser från 1989.

Väster om planområdet ligger södra delen av riksintresse C37 för kulturmiljövården (Rasbo-Funbo). Riksintresseområdet påverkas inte av planförslaget. Länbabanans korridor är ett kommunalt utpekat kulturmiljöområde. Inom planområdet finns några fornlämningslokaler. I anslutning till planarbetet har en arkeologisk förstudie och en utredning utförts, men inga nya kulturmiljöutredningar som berör bebyggelsen och kulturlandskapets värden.

Kulturmiljön med den äldre bebyggelsen, Lennakatten och den lantliga karaktären har identifierats som ett kärnvärde i planområdet. En av planprogramförslagets målsättningar är en långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling som värnar kulturmiljön och värdefulla lokala rekreations-, natur- och landskapsvärden. Samtliga dessa aspekter är en del av områdets kulturarv. Målsättningen preciseras genom strategier för bebyggelseutvecklingen.

De viktigaste strategiska formuleringarna ur kulturarvsperspektiv är:

- Ett samlat grepp tillgodoser en ansvarsfull och långsiktig utveckling.
- Nya bebyggelseområden placeras så att landskapsbildens värden och kompletterande bebyggelse anpassas till befintlig.
- Ny bebyggelse ska utgå ifrån och anpassas till befintlig lantlig karaktär.

Planprogramförslaget specificerar vidare tre olika förhållningssätt för hur ny bebyggelse ska förhålla sig till omgivningarna, beroende på placeringar och andra förutsättningar. Bebyggelsen placeras i huvudsak i skogsområden och skyddas av brynzoner för att minska påverkan på landskapsbilden. Mindre kompletteringar kan göras i anslutning till befintlig bebyggelse. Ingen ny bebyggelse ska tillåtas inom en skyddszon om 30 meter från järnvägen.

Kulturförvaltningen bedömer att förslaget till planprogram kan ha negativ påverkan på kulturarvet i området genom alternativ/etapp LITEN eller STOR. Trots de goda intentioner och formuleringar som finns i planprogrammet kommer en förändring av området att vara tydlig genom ny infrastruktur och ny bebyggelse. Det kommer att vara av yttersta vikt att detaljplanarbetena både utreder i detalj och nogsamt skyddar avläsbarheten i den befintliga bebyggelsen och landskapsbilden. De befintliga områdesbestämmelserna för Marielund är från 1989 och i behov av aktualisering genom en ny bebyggelseinventering och antikvarisk förundersökning.

Kulturförvaltningen instämmer i planförslagets bedömning att det är angeläget med ett övergripande program som motverkar en framtida fragmentering av kulturmiljön genom enskilda bygglov och mindre ej samordnade detaljplaner. En sådan utveckling vore än mer negativ för kulturarvet i området än en anpassad utveckling som utgår ifrån ett övergripande program. Kulturförvaltningen har således inget att invända mot planförslaget, men vill poängtera följande:

- Ur kulturarvsperspektiv i strikt bevarandemässig mening är utbyggnad enligt alternativet MINI att föredra.
- Om endast MINI ska genomföras bör nya områdesbestämmelser för hela planområdet ersätta de äldre områdesbestämmelserna för att motverka ovarsamma avstyckningar och bebyggelsestillägg.
- Utbyggnad enligt alternativ LITEN eller STOR medför påverkan på landskapsbilden samtidigt som fler får möjlighet att bo i och besöka ett område präglad av kulturarv med höga upplevelsevärden. Den bevarandemässiga bristen kan bedömas vägas upp av en ökad tillgänglighet.
- Planförslagets formuleringar bör förtydliga och understryka att kommande detaljplaner utformas med stärkt skydd för de särskilt värdefulla kulturmiljöerna i området och att särskilda antikvariska förundersökningar och konsekvensanalyser kommer att behövas.

Ekonomiska konsekvenser

Inga aktuellt i detta ärende. En bebyggelseutveckling enligt alternativ/etapp LITEN respektive STOR medför kommande behov av och underlag till kommunala investeringar i social infrastruktur, bland annat för barns och ungas fria tid.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2021-05-09

Bilaga 1, Samrådsyttrande – Planprogram Marielund utredningsområde

Planhandlingar finns att hämta på: <https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/detaljplaner-oppna-for-synpunkter/>

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Datum: 2021-04-26
Diarienummer: KTN-2021-00300

Plan- och byggnadsnämnden

Samrådsyttrande - planprogram Marielund utredningsområde (PBN-2012-020202)

Kulturnämnden har tagit del av rubricerade planförslag och avger följande yttrande.

Kulturnämnden bedömer att förslaget till planprogram kan ha negativ påverkan på kulturarvet i området genom alternativ/etapp LITEN eller STOR. Trots de goda intentioner och formuleringar som finns i planprogrammet kommer en förändring av området att vara tydlig genom ny infrastruktur och ny bebyggelse. Det kommer att vara av yttersta vikt att detaljplanarbetena både utreder i detalj och nogsamt skyddar avläsbarheten i den befintliga bebyggelsen och landskapsbilden. De befintliga områdesbestämmelserna för Marielund är från 1989 och i behov av aktualisering genom en ny bebyggelseinventering och antikvarisk förundersökning.

Kulturnämnden instämmer i planförslagets bedömning att det är angeläget med ett övergripande program som motverkar en framtida fragmentering av kulturmiljön genom enskilda bygglov och mindre ej samordnade detaljplaner. En sådan utveckling vore än mer negativ för kulturarvet i området än en anpassad utveckling som utgår ifrån ett övergripande program.

Kulturförvaltningen har således inget att invända mot planförslaget, men vill poängtera följande:

- Ur kulturarvsperspektiv i strikt bevarandemässig mening är utbyggnad enligt alternativet MINI att föredra.
- Om endast MINI ska genomföras bör nya områdesbestämmelser för hela planområdet ersätta de äldre områdesbestämmelserna för att motverka ovarsamma avstyckningar och bebyggelsestillägg.
- Utbyggnad enligt alternativ LITEN eller STOR medför påverkan på landskapsbilden samtidigt som fler får möjlighet att bo i och besöka ett område präglad av kulturarv med höga upplevelsevärden. Den bevarandemässiga bristen kan bedömas vägas upp av en ökad tillgänglighet.

- Planförslagets formuleringar bör förtydliga och understryka att kommande detaljplaner utformas med stärkt skydd för de särskilt värdefulla kulturmiljöerna i området och att särskilda antikvariska förundersökningar och konsekvensanalyser kommer att behövas.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
Ordförande

Samuel Lundström
Nämndsekreterare